

PAPATYA PROJESİNİN TANITIMI

(Kim olduğumuzu biliyoruz, yalnızca kendimize uygun bir isim bulmakta zorlanıyoruz.)

PAPATYA 1986'dan bu yana, yani ondört yıldır varlığını sürdürüyor. Bu süreçte ismimizi açıklamamızı birden çok kez değiştirdik. Ve çok kez olduğu gibi bizim yaptığımız isim değişikliği de kendimizi tanımlama konusundaki içeriksel tartışmalarımızı ve yenilenmeyi yansıtmaktadır.

PAPATYA „Türk kızları için kriz evi” olarak kuruldu. “Türk kızları” kavramı Kürt kızları ve diğer milliyetlerden kızları gözardı ettiği için bir zaman sonra adımızı “Türkiyeli kızlar için kriz evi” olarak değiştirdik. Fakat bu ad da tam gerçeği ifade etmiyor, çünkü artık kızların büyük çoğunluğu için “Türkiyeli” demek zor, onlar Türkiye’yi salt izin yaptıkları memleket olarak tanıyorlar... Doğrusu Türkiye kökenliler kavramı olurdu, fakat bu kavram da yetersiz kalıyor. Son yıllarda **PAPATYA**’ya başvuran genç kızların üçte biri Türkiye dışındaki ülkelerden geliyor. Lübnan ve eski Yugoslavya kökenliler en güçlü grubu oluşturuyor, bunları ağırlıklı olarak müslüman ülkeler izliyor. Magreb, Ürdün, Pakistan, İran, Azerbeycan ve Arnavutluk... Bunların ardından karma evliliklerden doğan kızlar ve Alman müslümanları geliyor. Bunların dışında Roma ailelerinden, İsrail, Çin, Vietnam veya Gana’dan gelen genç kızları da bizim korumamıza ihtiyaç duydukları noktada sığınma evimize alıyoruz.

Kısacası, hala bu çeşitliliği tam doğru ifade eden bir isim bulamadık kendimize. Fakat ad bulmada çektiğimiz zorluktan yola çıkarak bizim de bize başvuran genç kızlar gibi bir benlik bunalımında olduğumuz sonucu çıkarılmasın: Biz kim olduğumuzu, amacımızı ve nasıl bir çalışma yürütmek istediğimizi gayet iyi biliyoruz. Fakat maalesef kendimize uygun bir isim bulamıyoruz.

Kuruluşumuzun çalışma yöntemi ve son 15 yıldır bize başvuran genç kızların durumlarını anlatmaya geçmeden önce, gözlemlerimizin ne ölçüde

genelleştirilebileceği hakkında birkaç not düşmek istiyoruz.

Bize başvuran genç kızların durumları göçmen ailelerindeki genç kızların durumları için tipik değildir. Bize başvuranlar çoğunlukla aileleri içinde ağır sorunlar yaşıyanlar ve bu sorunları ailelerin kendi güçleriyle çözecek durumda olmayanlardır.

Dolayısıyla biz burada „olumsuzları“ anlatma durumundayız. Biz bir yandan çok kötü durumda yaşıyan, fakat Almanca bilmediğinden, okula gönderilmediğinden, Almanya’da illegal konumda olduğundan veya evden çıkması engellendiğinden **PAPATYA**’ya ulaşamayan genç kızların da olduğunu tahmin ediyoruz. Biz kısacası, evden kaçmak zorunda kalanları ve evden kaçabilenleri anlatıyoruz. Tabii bunlar içinde n de gizli bir adresin sağladığı yoğun korumaya ihtiyacı olanları...

PAPATYA 13-20 yaşları arasında 8 kıza 2-3 aylık geçici bir süre için barınma imkanı sağlamaktadır. **PAPATYA**’ya yılda 60-80 genç kız başvuruyor ve bunlar birkaç saatten birkaç aya kadar değişen bir süre bizde kalıyorlar.

Bizler Türk, Kürt ve Alman milliyetinden, psikoloji ve pedagoji alanlarından 7 uzman kadının 6 tam kadroyu paylaşıyoruz. Genç kızlara 24 saat sosyal ve psikolojik hizmet sunuyoruz. Büyükçe bir evin idaresi (evişleri, alışveriş) yönetim ve idare, dışa yönelik çalışma ve diğer kurum ve kuruluşlarla ilişkiler de bizim görevlerimiz arasındadır.

Bize başvuran genç kızlar çok hızlı ve bürokratik olmayan yoldan derhal sığınma evimize alınabiliyorlar.

PAPATYA’nın telefon numarası da gizli olduğundan bize başvuru Berlin Gençlik Acil Servisi (JND –Jugendnotdienst) üzerinden gerçekleşmektedir. Berlin senatosunun bir kuruluşu olarak Gençlik Acil Servisi 18 yaşından küçük kızları Çocuk ve Gençlere Yardım Yasasının 42. maddesi gereği, Gençlik Dairesine ulaşamadığı durumlarda (haftasonu ve geceleri) koruma altına alabiliyor. Gençlik Acil Servisi’ne kızlar bizzat kendileri başvurmakta, ya da öğretmenler, okuldaki sosyal hizmet uzmanları ve çeşitli danışmanlık hizmeti veren kuruluşlar üzerinden ulaşmaktadırlar. Çoğunlukla ilk telefon görüşmesinde bazı konular açıklığa kavuşmaktadır. **PAPATYA** sığınma evinde barınmak isteyen kızlar serbest gezme saatlerinin kısıtlı olmasını kabullenmek zorundadırlar.

Kızların her biri farklı koşullardan gelmesine rağmen, ailelerini terketme adımını attıkları anda benzer çelişkileri, sorunları yaşamaktadır. Benzerliklerin ve farklılıkların neler olduğuna dair bizim gözlemlerimiz ve yorumumuz da yıllarla birlikte değişmiş durumdadır.

Başlangıçta, ilk göze batanı, Alman ailelerinden farklı olanı görüyor ve bunları kültür ve göçmenlikten kaynaklanan özel sorunlar olarak değerlendiriyorduk. Bunu somutlaştırmak için bir örnek vermek istiyoruz:

Bir genç kıza erkek arkadaş edinmesi yasak ediliyorsa, bu geleneksel "aile namusu" kavramıyla açıklanabilir. Olayın arkasında yatan çoğu zaman gerçekten de budur. Berlin'de yaşayan birçok aile hala geleneksel değerlere sıkı sıkıya sarılmaktadırlar, hatta geldikleri ülkelerde olduğundan da fazla. Berlin, onlara tehlikeli görünmekte, kızlarının uyuşturucuya alıştırılacağı ya da kadın ticareti yapanların eline düşeceğinden korkmaktadırlar. Kızlarını aşırı kontrolle bu felaketlerden korumaya çalışmaktadırlar.

Fakat buradan kaynaklanan çatışmayı anne-babanın kıskançlık ve rekabet duyguları şeklinde de yorumlamak pekala mümkündür. Genelde buiki faktör tüm gerçek çatışmalarda üstüste binmekte ve çözülmez bir yumak olarak karşımıza çıkmaktadır. Problem alanlarının uzun yıllardır çok fazla farklılık göstermemiş olması belki bundan kaynaklanmaktadır. Biz faaliyetimizin başından beri detaylı bir istatistik tutuyoruz. 12 yıllık istatistiklerimizi değerlendirdiğimizde gördük ki, beklentimiz başka olmasına rağmen, bugün bize gelen kızlar, yıllar öncesi bize gelen kızkardeşleriyle aynı nedenleri ileri sürmektedirler.

Evden kaçma sebepleri ya da kızlar neden PAPATYA'ya geliyorlar?

İlk olarak şunu vurgulamalıyız. Kızların evden kaçış nedenleri kesinlikle sudan sebepler değildir. Birçoğu uzun yıllar aile içinde eziyet görmüşve ancak 14 ile 20 yaş arasında kaçarak bundan kurtulmayı denemiştir. Kızların kaçış sebepleri ağır şiddet, cinsel şiddet, kötü muamele, ilgisizlik, okula ya da meslek eğitimine göndermeme, ailenin bulunduğu bir kişiyle evlenmeye zorlanmadır. Ve bunlara sıkı kontrol, olurdan fazla evişlerinde ve küçük kardeşlerin bakımına koşulma, yaşlılarıyla arkadaşlıkların yasaklanması vb. eklenmektedir. Ergenlik çağına girmeleriyle birlikte kızların durumu giderek kötüleşmekte ve ailelerin kız çocuklarına tanıdıkları "özgürlükler" giderek daralmaktadır.

Bireysel çözüm çabaları

Genç kızların üçte biri bize gelmeden önce en az bir kere evden kaçma girişiminde bulduklarını anlatıyorlar. Bunlar çoğunlukla birkaç saati geçmeyen bir süre için kız arkadaşlarına ya da akrabalara sığınma, tali olarak da çocuk imdat servisi ve diğer dayanışma merkezlerine başvuru olarak sayılıyor.

Ürkütücü olan, bize sığınan kızların yüzde 20'sinin (genelde ilaç içerek) daha önce en az bir kere intihar girişiminde bulunmuş olmasıdır. Bu imdat sinyalleri karşısında ailelerin tepkisi çaresizlik, anlayışsızlık, görmezden gelme ya da küçümseme şeklinde olmaktadır. Kızlar, yardımı aile dışında aramaya karar verdiklerinde birçok durumda önce öğretmenlerine ve okul sosyal çalışmacılarına açılmaktadırlar. Okulda, bir dizi durumda, kızların ev dışında sürekli ulaşabilecekleri tek mekan olmaktadır ve bu nedenle tüm sorunlarda önemli bir yer tutmaktadır.

Kötü muamele

Kötü muameleye maruz kalan kızların oranı başından itibaren yüzde 80 oranındadır. Kızlar anne-babaları ve abileri tarafından dövülmekte, abileri dayak atmaya kalktıktan ise bizzat anne-babalar olmaktadır. Kızlar dövüldüklerini anlattıklarında, yaşadıklarının yoğun şiddet olduğu ve ailelerin dayak atarken kemer, demir çubuk, oklava, terlik kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Arada sırada atılan bir tokatın vb. sözü de ahi edilmemekte, bunu kızlar zaten olağan kabul etmektedirler. Kızların anlatımından ortaya çıkan bir diğer nokta, onların davranışlarıyla aileleri tarafından şiddetle cezalandırılmaları arasında çoğunlukla bir bağın olmadığı, ailelerin kötü muamelesinin tamamen keyfi olduğudur. Diğertaraftan kızlar, ailelerinin kendilerine sarfettikleri küfür ve kötü sözlerinkendilerini dayaktan çok daha fazla yaraladıklarını da anlatmaktadırlar. Bunlar genelde kızların cinselliğini hedeflemektedir ve bu en yaygın olarak "orospu"yla başlayıp, kızların bizlere anlatmakta zorlandıkları sözel cinsel saldırılara dek varmaktadır. Kızların dörtte biri annelerinin de dövülmesine şahit olmaktadır. Bu çoğunlukla babaların aşırı alkol kullanımıyla da birleşmektedir. Biz alkolizmin yıldan yıla arttığını tespit ediyoruz. Kızların yüzde 20'si anne-baba ya da kardeşlerinin uyuşturucu kullanmasının yarattığı ağır sorunlarla karşı karşıyadır.

Cinsel şiddet

12 yıl önce bu işe giriştiğimizde hiç beklenmedik biçimde, daha bize ilkgelen kızla birlikte Türkiye ailelerinde de cinsel şiddetin olduğu gerçeğiyle karşılaştık.

1986'da 21 kız, farklı boyutlarda cinsel şiddet yaşadık-

larını anlatıyordu. Hatta bunlardan biri eniştesi tarafından gebe bırakılmıştı.

Cinsel şiddete maruz kalmış olan kızların oranı ortalama olarak yüzde 30, bunlardan dar aile çevresinden olanların oranı yüzde 20 civarındadır.

Aile içindeki cinsel şiddet olayların üçte birinde baba, dörtte birinde erkek kardeşler faillerdir. Fakat amcalar, dayılar, dedeler, kuzen ve eniştelere de cinsel saldırıda bulunmaktan çekinmemektedir.

Gelinen yerde meslekten ilgilileri aşan bir kamuoyu da geleneksel Türk katı cinsel değer yargılarının kızları ve kadınları cinsel şiddetten koruyamadığını, tam tersine cinsler arası koyu hiyerarşi nedeniyle cinsel saldırıya maruz kalan kızların bundan kurtulma ve yardım istemesini zorlaştırdığını bilmektedir. Bekarete verilen büyük önem ve gerdek gecesinde yaşanacak bir skandaldan çekinilmesi yer yer kızların anal ve oral cinsel ilişkiye zorlanmasına yolaçmaktadır. Birçok durumda da kızlar iftira atmakla suçlanmakta, kızların erkek arkadaşlarıyla girdikleri evlilik öncesi cinsel ilişkiyi örtbas etmek için bu yola başvurdukları ilerisürülmektedir.

Cinsel saldırıya maruz kaldıklarını açıklayan kızların hayatı büyük tehlikededir ve ailenin ulaşmasının mümkün olmadığı güvenli bir yerin olması ya da olmaması onları için ölüm-kalım meselesidir. Kızlar, ancak küçük kardeşlerini cinsel saldırıdan koruyabileceklerini düşündükleri noktada ailelerini polise vb. şikayet etmeye yanaşmaktadırlar, yani ancak çok ender durumlarda...

Zorla evlendirme

Aileler kızlarının dışarıya yönelmelerini artık bastıramadıklarını, kızlarının kontrolden çıktığını düşündüklerinde çözümü kızlarını evlendirmekte görmekte ve bunu çabucak gündeme getirmektedirler. Ailelerin planladığı evlilikler ama bazen ekonomik faydalar çerçevesinde ele alınmaktadır. Almanya'da yetişmiş bir kızla evlenmek, bir sürü genç için özlenen yurtdışına çıkma hayalinin gerçekleşmesi anlamına gelmektedir, öyle ki Almanya'da yetişmiş kızların "ahlakı" hakkındaki kuşkular geri plana itilebilmektedir. Zorla evlendirmeyle karşı karşıya kalan kızların oranı yüzde 30 civarındadır. Evlilik planının somutlaşmasıyla kızlar son çare

olarak evden kaçırmaktadırlar.

Zorla memlekete gönderilme

Zorla evlendirme ve zorla memlekete gönderilme birçok durumda üstüste binmektedir. Fakat evlendirmeden bağımsız olarak da memlekete gönderilme bir tehdit olarak kullanılmaktadır. Bu ailelerin memlekete geri dönüş planlarıyla ilgili değildir. Çünkü ailelerin büyük çoğunluğu artık Berlin'de kalıcılığa veya emeklilikten sonra her iki ülke arasında gidip gelmeye kendini hazırlamıştır. Kızların memlekete gönderilmesi tehditi tamamen bir disiplin tedbiri/cezası olarak gündeme gelmektedir. Memlekete zorla gönderilmekten korkan kızların önemli bir bölümü bunu daha önceden de yaşamış, izine götürüldüklerinde orada bırakılmış ve ancak gelecekteki davranışlarına ilişkin büyük sözler vererek ya da açlık grevine girerek geri Berlin'e getirilmelerini sağlamışlardır.

Ayrılıklar ve kopukluklar

Çocukların bir paket gibi ordan oraya gönderilmesinin arka planında (yine beklentimizi tersine bütün yıllarda aynı oranda kalan) boşanan aileler, üveylikler ve çocuklarıyla yalnız yaşayan anne ya da babalar vardır. İstatistiklerimizi değerlendirmeden önce, ayrılan/boşanan ailelerde bir artış olduğunu düşünüyorduk. Bu kanımızın doğru olmadığını gördük. Anne-babaların dörtte biri boşanmış durumdadır. Tabii ki her boşanma felaketin başlangıcıdır sonucunu çıkarmıyoruz. Fakat, bize gelen kesimde diğer sorunlarla birleşince de, bunun önemli bir faktör olduğunu görüyoruz. Ayrılık ve boşanmalardan sonra anne babaların çoğu çokçabuk başka birlikteliklere başlıyorlar ve çocukların çektiği sıkıntıları hiç görmüyorlar. Kızların önemli bir bölümü üvey anne/babayla birlikte yaşıyor. Beraber olunmayan anne ya da babayla ilişki kopuyor, sık sık engelleniyor, yasaklanıyor; bazıları geldikleri ülkeye dönüyor. Bize gelen kızların % 8'i yetim. Toplam olarak alındığında kızların yüzde 60'ı anne-babalarıyla birlikte yaşıyor ve geri kalan yüzde 40 ya birinden ya da her ikisinden birden ayrı yaşıyor. Zorlaştırıcı faktörlerden biri de birçok kızın Berlin'de doğmuş olmasına karşın, daha bebekken örneğin Türkiye'deki akrabalarının yanına, büyükanne ve dedelerine götürülüp bırakılmış ve dolayısıyla annebabalarına yabancılaşmış olmalarıdır.

1986'da bize gelen kızların önemli bir bölümü (yüzde 60'ı) Türkiye'de ve buna karşın sadece yüzde 35'i Berlin'de ya da Batı Almanya'da doğmuştu. 12 yıl sonra bu oranların tersine döndüğünü tespit ediyoruz. Bize gelen kızların artık dörtte-biri Türkiye yüzde 60'ı ise Almanya doğumludur. Bu önemli değişiklik ama, kızların çocukluk dönemlerinde ülkelerine götürülüp bırakılmalarıyla rolünü yitiriyor. Kızların hemen hemen yüzde 60'ı, yani yarısından fazlası çocukluklarında anne-babalarından ayrı yaşadıklarını büyük ebeveynlerinin ya da başka akrabalarının yanında büyüdüklerini anlatıyorlar. (Eski Yugoslavya'dan gelen ve sığınmacı olmayan kızlar için de aynı şey geçerlidir.)

Bu kızlar hep yeniden kendi göçmenlik süreçlerini yaşıyorlar, kırsal alandan şehire, Türkiye'den Almanya'ya, büyük ebeveynlerin yanından kendilerine birçok durumda yabancı olan ailelerine... Hatta bir dizisi büyük ebeveynlerini gerçek anne-babaları sandıklarını anlatmaktadırlar. Kimse onlarla bu ayrılığın nedenlerini konuşmamış, kimse ayrılığın ne zaman biteceğini anlatmamış oluyor. Ayrılığı kırgınlık olarak yaşıyor, istenmedikleri şeklinde yorumluyorlar. Çalışan annelerinin maddi koşullarının yarattığı zorlukları anlamıyorlar. Anne-babalar ise çocuklarından onları yanlarına getirip, daha iyi yaşam imkanları sundukları için şükran bekliyorlar. Anne-babalar kan bağına o kadar çok güveniyor ve bunu o kadar tabii görüyorlar ki, anne-baba ve çocuk arasındaki bağların ilişkiyle canlı tutulması ve sağlaştırılmasına önem vermiyorlar. Kızların bir bölümü okula başlama öncesinde, bir bölümü ise bundan önce ailelerce yanlarına alınıyor. Bu anlamda "ikinci nesil" (ikinci göçmen nesli) kavramı bu kızların gerçek durumuna pek uymuyor. Ve bu noktada değişimin gayet yavaş olduğunu kaydediyoruz: İlk defa 1994 yılında çocukluklarında ailelerinden ayrı kalmayan kızların sayısı akrabalarının yanında büyüyenlerin sayısından fazlaydı. Küçük yaşta ayrılıkların üzerine anne-babanın ayrılması/boşanması bindiğinde bir bölüm kız açısından nereye ait olduklarını bilmeme durumu doğmaktadır. Hele hele anne-babaları onların evdeki görevlerini yerine getirmediklerini ve kendilerini kontrol etmenin zor olduğunu ve sırtlarında bir yük olduğunu düşünüyorlarsa, bu durumda çeşitli akrabalar arasında ordan-oraya gönderilmeleri ve kısa zamanda evlendirme planlarının gündeme gelmesi sözkonusu olabilmektedir. Bu kızlar için –kelimenin gerçek anlamıyla– yer yoktur!

Anne babaların işsizliği

Anne babaların maddi durumları genelde oldukça kötüdür. Tahminlerimizin tersine son yıllarda işsizlik oranında önemli bir artış yoktur. Bizim karşılaştığımız ailelerde işsizlik oranı % 25-30 ile başından beri yüksektir ve aynı kalmıştır. Babaların işsizliği annelerin işsizliğinden kat kat fazladır. Babaların işsiz kaldığı yerde anneler tek gelir sağlayan olmanın yükünü taşımaktadır. Anneler çokça krizlerden pek etkilenmeyen, fakat ücretleri ve çalışma saatleri kötü temizlik işlerinde çalışmaktadırlar.

İşsizlikle yaşayan ailelere bir de emekli, erken emekli olan ya da sosyal yardımla geçinen aileleri de eklediğimizde son 12 yıllık artış 1986'da %23'ten 1997'de %50 şeklinde olmuştur. Ekonomik durumdaki kötüleşmesini bu noktada belli etmekte ve özellikle sosyal yardımla geçimlerini sağlayanların sayısında artış sözkonusudur.

PAPATYA'da verilen destek

Kızların desteklenmesi açısından Papatya'nın adresinin gizli kalması vazgeçilmez bir önkoşuldur.

Kızlar ancak bu şekilde ailenin baskısından uzak ve rahat bir ortamda kendi durumlarını gözden geçirebilirler. Yapılan konuşmalarla yeni bir yaşam perspektifi geliştirme sürecinde onlara yeterli destek verilmeye çalışılmaktadır. Kızların büyük bölümü bu zamana kadar kendi hayatları hakkında karar verme hakkına sahip olmamışlardır. Şimdi kendi isteklerini ifade etmeyi ve savunmayı öğrenmeleri gerekmektedir.

İlk günlerde "ailemi bir daha hiç görmek istemiyorum" şeklinde şiddetle ifade edilen istek, çabucak değişebilmektedir ve bu nedenle gözden geçirilmek zorundadır.

Bir adım sonrasında bu soru yerini hangi yönde devam edileceği sorusuna bırakmaktadır.

Hemen hemen tüm kızlar içine kapanık, kaçış öncelikle kurtuluş değil, aile içinde kendi durumlarını isyan ya boyuneğme yoluyla değiştirme çabalarının verimsiz kalmasıyla çaresizlik içinde atılmış bir adımdır. Bu nedenle ayrılık adımıyla gelenduygu karmaşası ve kararsızlığın aşılması çok yer kaplamaktadır.

Bizler, kızların kendi iç dünyalarında ve realitede gerçekleşen aile ile çatışmada kızlara çeşitli düzeylerde yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Sığınma evine yeni bir kız alındığında derhal gençlik dairesiyle irtibata geçiyor ve gençlik dairesince ailelerin haberdar edilmesini sağlıyoruz. Gençlik dairesi çalışanları da PAPTAYYA'nın adresini bilmemektedirler. Hafta sonlarında ve akşam geç saatlerde anne babaların bilgilendirmesi işini bizzat biz üstleniyoruz. Bunu izleyen ilk günlerde kız ve anne baba ile gençlik dairesinde ayrı ayrı görüşmeler ya pılıyor. Tüm görüşmelerde biz kızlara refakat ediyoruz. İlk görüşmelerin ardından ilgili kızın ne kadar tehdit ve tehlike altında olduğu, anlaşmaya varılıp varılam ayacağı vb. hakkında bir değerlendirme yapmak genelde mümkün olmaktadır. Çoğunlukl a bunun ardından anne baba ve kız ile ortak bir görüşme yürütmek mümkün olmaktadır. Bu görüşmelere mümkün olduğunca bir Türk/Kürt ve bir Alman arkadaşın katılmasına dikkat edilmektedir. Bu görüşmeye kızlar önceden iyice h azırlandırmaktadır. Burada bizler kendimizi kızların çıkarlarının savunucusu olarak görmekteyiz.

Ailelerle çalışma. Tarafılık ve zorlukları

Bizler yürüttüğümüz aile çalışması yöntemimizle çok farklı taraflardaneleştirilmeyi almaktayız.

Bazıları bizim ailelerle görüşmemizi ve kızların korkularını azaltmaya çalışarak onları bu yüzleşmelere teşvik etmemizi yadırgamakta ve bizim tarafılığımıza şüpheyle yaklaşmaktadır. Başkaları ise bizim tek yanlı olarak kızların yanında taraf tutmamızı eleştirmektedir.

Bugün vardığımız aile çalışması yöntemimiz uzun bir süreçte gelinen (şimdilik) son noktadır. Başlangıçta sorunların anne baba ve kızlarla konuşarak çözülebileceği, tüm tarafların kabul edebileceği bir çözüme ulaşılabilirdiği hayali vardı. Bu noktada olanaklar tahmin ettiğimizden çok dar çıktı.

Öncelikle iki noktada anne babalarla açık bir konuşma ve anlaşmanın sağlanması hala mümkün olamamaktadır:

- ▶ kız, evlenmeden anne baba evinden ayrılmak istediğinde ve
- ▶ kızın bir erkek arkadaşı olduğunda.

Evlenmeden anne baba evinden ayrılan kızlara hala “namussuz” “orospu” gözüyle bakılmakta ve çevrenin gözünde ailenin tüm fertlerinin itibarı sarsılmaktadır.

Çoğu durumda kızın gerçek davranışı bile belirleyici olmamaktadır. Yani kızın gerçekten bir erkek arkadaşı var mı? Onunla yattı mı? dan çok dış görüntü önemli

olabilmektedir: Örneğin sokakta bir erkekle konuşurken görülmüş olması “namusa leke getirme” konusunda yeterli olabilmektedir.

Anlamakta zorlandığımız nokta, aynı yaştaki kız ve oğlanların da bu “namus” “aile şerefi” kavramlarına sarılmaları ve evden kaçan kızların sınıf arkadaşları ve kardeşleri tarafından da horlanmasıdır.

Aileler “itibarlarının sarsılması” tehlikesine bütün güçleriyle karşı koymaktadır: Kızlarını verilen sözlerle ve duygusal sömürüyle (büyük annen ölüyor, küçük kardeşin hep ağlıyor) eve geri döndürmeye çalışmakta ya da en kötü durumda kızlarını gençlik dairesindeki görüşmeden vb.zorla kaçırma yolunu tutmaktadırlar.

Karşı cinsle evlilik öncesi ilişki tabudur. Bu durumda kızlara erkek arkadaşlarının varlığını (ki çoğunun var) ailelerinden gizlemekten başka çare kalmamaktadır. Bu noktada ailelerle görüşmedeki açıklık sınırına dayanmakta, ailelerin koyduğu yasakların kızlar tarafından delinmesi ve bu durumda da kızların cezalandırılması (daha çok yasak, daha çok ceza) kısır döngüsü ne yazık ki değiştirilememektedir.

Bazı durumlarda kızların erkek arkadaşları da eve geri dönmelerini istemekte (‘namuslu bir kızın yeri evidir’), kız dönmeyecek olursa ilişkiyi bitireceklerini söylemektedirler. Böylesi durumda kızlar tamamen çaresizlik içine düşmektedirler. Zoraki nişan ve evliliklerden vaz geçilmesi, kızın akrabalarından birinin yanına yerleşmesi, dışarda gezme izni, ev işlerine yardımın sınırlanması, cep harçlığı, giyim-kuşam konusundaki yasaklar ve okula devamsızlıkgibi konularda anne babalarla “pazarlık” ve anlaşma bir noktaya kadar mümkün olmaktadır, başta saydığımız iki noktada ama genelde değil.

Buna rağmen biz genelde aile görüşmesinin yapılmasından yana tavır takınmıyoruz. Bunu yapıyoruz, çünkü kızların evden kaçıışı her durumda aileden bütünüyle kopma yönünde bir adımı ifade etmemektedir, bazende ailelerin gerçekten kendilerine bağımlılığını ve sevilip sevilmediklerini,ailede değişme olup olamayacağını öğrenmek için son bir çare arayışı olarak anlaşılmalıdır.

Kızlar evden kaçışları karşısında anne babalarının nasıl bir tepki verdiklerini öğrenmektedirler. Bir dizi ailede iletişimsizlik söz konusudur. Kızlarla iletişim, tek yönlü olarak büyükten küçüğe doğru emir yağdırma şeklinde yürümektedir. Anne babalar çocuklarının maddi gereksinimlerini karşılamakta, onların düşünce ve duygularına ilgi göstermeyi akıllarına dahi getirmemektedirler.

Anne baba görüşmeleri, genelde kızların düşüncelerini/isteklerini dile getirdikleri ve anne babanın da onları dinlemek zorunda kaldıkları ilk ortam olmaktadır. Aile görüşmeleri sık sık dışarda gezme saatlerinin, giyim-kuşam meselelerinin vb. pazarlıkla çözüldüğü ve hatta yazılı anlaşmanın yapıldığı bir görüşmeye dönüşebilmektedir. Buna şunu da eklemek gerekir; bazı kızlar o denli tehdit altındadır ki, anne baba görüşmesi yapma rizkini maalesef göze alamamaktayız.

Kızları nereye yerleştiriyoruz?

Kızların üçte biri (%35) geldikleri yere geri dönmektedirler. Anne babalarının yanına diymiyoruz, çünkü bazıları üvey anne/babanın veya akrabalarının yanından kaçıp bize sığınıyorlar.

Kızların yaklaşık %10'u aileleri içinde yeni bir perspektif buluyorlar: Ablalarının, amcalarının, teyzelerinin vb., ya da anne baba ayrıysa, diğerinin yanına yerleşiyorlar.

Eve geri dönmek istemeyen kızlar, yaşları 18'den küçükse, mahkemeye başvurarak nerde kalacaklarına karar hakkının ya da bütünüyle vesayetini anne babadan alınmasını talep etmek zorundadırlar. Bu müracaatları genelde olumlu sonuçlanmaktadır. 1986/87'de anne babaların gönüllü onayıyla kızların aile dışında gençlik yardım dairesinin kurumlarından birine yerleştirilmesi durumu sıfırdı. Bu oran son yıllarda %10'luk bir artış gösterdi.

Kızların yaklaşık %40'ı gençlik yardımı çerçevesinde Berlin'de veya başka bir eyalette bir kuruma yerleştirilmektedir.

Kızların yaklaşık %8'i nereye gittiğini bildirmeksizin sığınma evini terketmektedir. Geri kalan kesim ise ya başka bir kriz evi, klinik gibi kurumlara yerleştirilmekte ya da kendine ev tutma, erkek arkadaşının/kocasının yanına yerleşme yolunu seçmektedir.

Ailelerine geri dönenlerle bizim ilişkimiz genelde hemen kopmaktadır. Bir Türk ve bir Alman psikolog arkadaşın başlattığı aileye geri dönenlerle çalışmanın sürdürülmesi projesi başarısızlıkla sonuçlandı. Çünkü, ne anne baba ne de kızlar 'evden kaçış' olayıyla yüzleştirmek istemiyordu, onların istedikleri 'herşeyi unutmak ve yeni bir başlangıç yapmak'tı.

Aileyi ikinci kez terkederek kızların bu adımı genelde kesin olmaktadır.

Gençlik yardımı çerçevesinde bir kuruma yerleşen gençlerle ilişkimiz çoğunlukla uzun yıllar sürmektedir. Tehditler nedeniyle eskiden kızları Berlin dışında bir yere yerleştiriyorduk. İlk 4 yılda bunların oranı %40 civarındaydı. Bunların önemli bir bölümü geri döndüler. Burada kızların kırsal bölgelerde, kendilerini yabancı ve yalnız hissetmelerinin büyük rolü oldu. Bugün Berlin dışına yerleştirme oranı sadece %20 civarındadır. Kızların uzaklara gitme isteklerine artık daha temkinli yaklaşıyor, bunun gerçekten gerekli olup olmadığını araştırıyor ve Berlin dışına yerleştirirken de mümkün olduğunca o çevrede tek yabancı kız olmamalarına dikkat ediyoruz.

Berlin'de özgüveni gelişmiş, bağımsızlık yönünde ilk adımları atmış, arkadaş çevreleri olan kızları gençlik evlerine (birkaç gencin bir evi paylaştığı ve sosyal çalışanların denetim ve danışmanlık yaptığı yardım biçimi) yerleştirilmesiyle olumlu tecrübelerimiz oldu. Kızların önemli bir bölümü salt kızlarla bir evi paylaşmaya büyük önem veriyorlar.

Birkaç yıl öncesine kadar, salt Türkiyeli kızlar için adresi gizli 3 özel gençlik evi mevcuttu. Adresin gizli tutulmasına bağlı olarak, eve misafirkabul edememe gibi sınırlamalar kızların bu evleri tercih etmemelerine yolaçtı. Bunun sonucunda gizli adresten vazgeçildi ve bu evler çokkültürlü kızlar evine dönüştürüldü. Kızlar yurtlar ('Heim) yerine böylesi gençlik evlerine yerleştirilmeyi yeğlemektedirler. Bu bir yerde "Heim" kelimesinin anne babalar tarafından negatif yüklü olarak kullanılmasınabağlıdır.

PAPATYA küçük ve henüz kendi ayakları üzerinde durmaktan çok uzak olan kızlar için "eğitim görevlisi" projesini geliştirdi.

(Bakıcı aile projesine yakın bir proje)

Yerleştirilmeleri sorun olan bir grup da 18 yaşını doldurmuş kızlardır. Bunlar henüz kendi başlarının çaresine bakacak olmaktan çok uzaktır, fakat Gençlik daireleri bunların gençlik yardımı çerçevesinde bir kuruma yerleştirilmelerine ve bunu maddi olarak karşılamaya yanaşmak istememektedirler. Diğer taraftan kadın sığınma evleri de bu grubun ihtiyaçlarını karşılayacak yapıya ve konzepte sahip değildirler. 18 yaşlarını doldurmuş olmalarına karşın bunların durumu ve eksiklikleri küçüklerden farklı değildir.